φόρων ἐπί τοῦ οἰνοπνεύματος συνεπεία τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ ἐθνικοῦ μονοπωλίου οἰνοπνεύματος, ἐφ' ὅσον τά μέτρα αὐτά ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τήν δυσμενέστερη μεταχείριση τῶν οἰνοπνευματωδῶν αὐτῶν ἔναντι τῶν ὁμοειδῶν ἐθνικῶν προϊόντων.

Bosco O'Keeffe Koopmans

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβούργο στίς 29 Ἀπριλίου 1982.

Κατ' ἐντολή τοῦ γραμματέως

A. W. H. Meij

Κύριος ὑπάλληλος διοικήσεως

Ὁ πρόεδρος τοῦ πρώτου τμήματος

G. Bosco

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ SIMONE ROZÈS ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1982 [1]

Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,

Τό Finanzgericht τοῦ Ἀμβούργου σᾶς ὑπέβαλε αἴτηση περί ἐκδόσεως προδικαστικῆς ἀποφάσεως ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τῶν ἄρθρων 37, 92 ἐπ. καί 95 τῆς συνθήκης ΕΟΚ καί τῆς παραλλήλου διατάξεως, τῆς συμφωνίας συνδέσεως μεταξύ τῆς ΕΟΚ καί τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1961.

Τά περιστατικά εἶναι τά ἑξῆς:

I — Ὑφίσταται ἐκκρεμής διαφορά μεταξύ τῆς ἑταιρίας Pabst & Bicharz KG, εἰσαγωγέως οὐδετέρου οἰνοπνεύματος προελεύσεως οἴνου («Branntwein aus Wein»), καί τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Διοικήσεως Οἰκονομικῶν.

1. Ἡ διαφορά αὐτή ἀνέκυψε στό πλαίσιο τῶν μεταβατικῶν μέτρων πού ἔλαβαν οἱ ἁρμόδιες ἀρχές τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας κατόπιν τῶν ἀποφάσεών σας τοῦ Φεβρουαρίου 1976, μέ τίς ὁποῖες κρίνατε κυρίως ὅτι ἀντέβαιναν στήν συνθήκη οἱ ἀπαγορεύσεις εἰσαγωγῆς [2] καί οἱ φόροι κατά τήν εἰσαγωγή [3] ὑπέρ τῶν ἐθνικῶν μονοπωλίων, καθώς καί τό μέρος τοῦ φόρου πού ἐπιβαρύνει τά εἰσαγόμενα οἰνοπνευματώδη τό ὁποῖο καλεῖται «Monopolausgleichspitze» (ὁ ὅρος αὐτός συνήθως ἀποδίδεται στά ἑλληνικά ὡς «ὑπερβάλλον τοῦ ἐξισωτικοῦ φόρου μονοπωλίου») (17 Φεβρουαρίου 1976, Rewe, ὑπόθεση 45/75, Rec. σ. 181).

1 — Μετάφραση ἀπό τά γαλλικά.

2 — 3 Φεβρουαρίου 1976, Manghera, ὑπόθεση 59/75, Rec. σ. 91.

3 — 17 Φεβρουαρίου 1976, Miritz, ὑπόθεση 91/75, Rec. σ. 217.

Βάσει τῶν συνεπειῶν τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, οἱ γερμανικές ἀρχές κατήργησαν ἀπό τήν μία μέρα στήν ἄλλη τήν προστασία κατά τῆς εἰσαγωγῆς τῶν οὐδετέρων οἰνοπνευμάτων («Branntwein») προελεύσεως ἄλλων κρατῶν τῆς Κοινότητος, Κατ' αὐτό τόν τρόπο κατέστη δυνατή ἡ διάθεση στό ἐμπόριο τῶν οἰνοπνευμάτων αὐτῶν σέ τιμές χαμηλότερες ἀπό τίς τιμές τῶν οἰνοπνευμάτων πού ἐπωλοῦντο ἀπό τό μονοπώλιο. Ἡ διοίκηση τοῦ μονοπωλίου ὑπεχρεώθη, προκειμένου νά ἐξακολουθήσει νά εἶναι ἀνταγωνιστική, νά μειώσει τίς δικές της τιμές πωλήσεως κατά 150 γερμανικά μάρκα (DM) ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης. Ἐπειδή ὅμως οἱ τιμές ἐξαγορᾶς τοῦ μονοπωλίου εἶχαν καθορισθεῖ διά νόμου πρίν ἀπό τήν μεταβολή αὐτή, προεκλήθη ἀναποφεύκτως ἔλλειμμα, τό ὁποῖο δέν ἠδύνατο νά καλυφθεῖ παρά μόνο ἀπό τόν κρατικό προϋπολογισμό. Ὁ νόμος περί τοῦ μονοπωλίου ἐτροποποιήθη στίς 2 Μαΐου 1976, καί κατ' αὐτό τόν τρόπο ὁ συντελεστής τοῦ φόρου οἰνοπνεύματος («Branntweinsteuer») ηὐξήθη ἀπό τίς 18 Μαρτίου 1976 κατά 150 DM ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης. Κατά συνέπεια, ὁ συντελεστής τοῦ φόρου αὐτοῦ ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης ἀνῆλθε ἀπό 1 500 σέ 1 650 DM.

Προκειμένου νά ἀποφευχθεῖ ὁποιαδήποτε διάκριση, ἀπεφασίσθη ἐπίσης νά προσαρμοσθοῦν ἀμέσως ἀναλόγως πρός τόν φόρο οἰνοπνεύματος τόσο ὁ φόρος πού ἐπεβάρυνε τό ἐγχώριο οἰνόπνευμα πού ἀπηλλάσσετο ἀπό τήν ὑποχρέωση παραδόσεως στό μονοπώλιο («Branntweinaufschlag», τό ὁποῖο μεταφράζεται ὡς «πρόσθετος φόρος οἰνοπνεύματος»), ὅσο καί ὁ φόρος ἐπί τοῦ εἰσαγομένου οἰνοπνεύματος («Monopolausgleich», στά ἑλληνικά «ἐξισωτικός φόρος μονοπωλίου»), οἱ ὁποῖοι κατ' ἀρχήν ἦσαν ὑψηλότεροι. Κατά συνέπεια, ὅπως ἐξηγεῖ καί ἡ ἐπιτροπή οἰκονομικῶν τοῦ Bundestag στήν ἔκθεσή της ἐπί τῆς τροποποιήσεως τοῦ νόμου ἐπί τῶν μονοπωλίων οἰνοπνεύματος (Deutscher Bundestag, ἔγγραφο 7/4897, σ. 4), ἐξηφανίζετο ipso facto τό μέρος τῶν φόρων αὐτῶν πού ἀντιπροσώπευε τήν διαφορά μεταξύ τῶν φόρων αὐτῶν καί τοῦ φόρου οἰνοπνεύματος, τό ὁποῖο ἀπεκαλεῖτο ἀντιστοίχως «ὑπερβάλλον τοῦ ἐξισωτικοῦ φόρου μονοπωλίου», ὅπως εἴδαμε, καί «ὑπερβάλλον τοῦ προσθέτου φόρου οἰνοπνεύματος» («Branntweinauflagsspitze»).

Ἡ αἰφνίδια αὔξηση τῶν φόρων ἐπί τῶν διαφόρων κατηγοριῶν οἰνοπνεύματος ὑπεχρέωσε τίς ἀρχές νά λάβουν εἰδικά μέτρα γιά τά οἰνοπνευματώδη τά ὁποῖα ἦσαν τότε ἐναποθηκευμένα. Πράγματι, τά οἰνοπνευματώδη αὐτά εἶχαν ἀφ' ἑνός μέν ἀγορασθεῖ στήν προηγούμενη ὑψηλότερη τιμή, ἀνεξαρτήτως τῆς κατηγορίας τους (οἰνοπνευματώδη τοῦ μονοπωλίου, ἐγχώρια οἰνοπνευματώδη ἀπηλλαγμένα τῆς ὑποχρεώσεως παραδόσεως στό μονοπώλιο καί οἰνοπνευματώδη εἰσαγωγῆς), ἀφ' ἑτέρου δέ εἶχαν ἀποτελέσει ἀντικείμενο μακροπροθέσμων συμβάσεων, σύμφωνα μέ τήν κρατοῦσα ἐμπορική πρακτική, βάσει τιμῶν πού δέν περιελάμβαναν τήν αὔξηση τῶν φόρων. Ἑπομένως, δέν ἦταν δυνατή ἡ μετακύλιση τῆς αὐξήσεως αὐτῆς, ἀντιθέτως πρός ὅ,τι συνηθίζεται στήν περίπτωση τῶν φόρων καταναλώσεως.

Πρέπει ἐπίσης νά διευκρινισθεῖ ὅτι γιά τά οἰνοπνευματώδη πού εἶχαν εἰσαχθεῖ καί ἦταν ἀποθηκευμένα σέ ἰδιωτικές ἀποθῆκες οἰνοπνεύματος («Branntweineigenlager») εἶχε ἤδη καταβληθεῖ τό ὑπερβάλλον τοῦ ἐξισωτικοῦ φόρου μονοπωλίου κατά τόν χρόνο τῆς καταργήσεώς του.

2. Ὑπό τίς περιστάσεις αὐτές ὁ ὁμοσπονδιακός Ὑπουργός Οἰκονομικῶν ἐθέσπισε, μέ ἀποφάσεις («Erlasse») τῆς 23ης Μαρτίου, 15ης Ἀπριλίου καί 1ης Ἰουλίου 1976, μία ρύθμιση ἀπαλλαγῶν τοῦ οἰνοπνεύματος πού εὑρίσκετο κατά τήν ἡμερομηνία ἀναφορᾶς, δηλαδή τήν 22α Φεβρουαρίου, σέ ἰδιωτικές ἀποθῆκες οἰνοπνεύματος («Branntweineigenlager») καί σέ ἀποθῆκες τελωνείου («Zolllager») καί γιά τό ὁποῖο ὑπῆρχε ἀναβολή καταβολῆς φόρου («Steueraufschub»), ἐκτός ἀπό τίς ποσότητες πού εἶχαν ἐξέλθει ἀπό τίς ἀποθῆκες μέχρι τίς 17 Μαρτίου 1976. Ἡ ρύθμιση πού εἶναι κρίσιμη γιά τήν κυρία ὑπόθεση ἐθεσπίσθη μέ τήν ἀπόφαση τῆς 15ης Ἀπριλίου (παρατήρηση τῆς Pabst ἡ ὁποία δέν ἠμφισβητήθη, σ. 4).

Γιά τήν ἐξέταση τῆς ρυθμίσεως αὐτῆς πρέπει νά γίνει διάκριση μεταξύ δύο διαφορετικῶν ἀπαλλαγῶν καί νά διαχωρισθεῖ ἡ περίπτωση τῶν οἰνοπνευματωδῶν πού εὑρίσκοντο στίς ἀποθῆκες τελωνείου ἀπό τά οἰνοπνευματώδη πού εὑρίσκοντο στίς ἰδιωτικές ἀποθῆκες οἰνοπνεύματος.

Μία πρώτη ἀπαλλαγή («Entlastung») 70 DM ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης ἐχορηγήθη γιά τήν λεγομένη «ποσότητα ἀναφορᾶς» («Referenzmenge»). Ἡ ποσότης

ἀναφορᾶς αὐτή ἀντιστοιχοῦσε στό 1/6 τῆς ποσότητος τῶν οἰνοπνευματωδῶν πού εἶχαν ἐξέλθει ἀπό μία ἰδιωτική ἀποθήκη οἰνοπνεύματος κατά τήν οἰκονομική χρήση 1974-1975 καί, γιά τίς ἀποθῆκες τελωνείου, στό 1/6 τῆς ποσότητος οἰνοπνεύματος πού εἶχε ἐξέλθει ἀπό αὐτές κατά τήν χρήση 1975, ἐκτός ἀπό τίς ποσότητες πού εἶχαν ἐξέλθει καί προωρίζοντο γιά ἐξαγωγή. Ὡς ποσότης ἀναφορᾶς ἐπελέγη ὁ κύκλος ἐργασιῶν δύο μηνῶν πού ἐθεωρήθη ὅτι ἀντιστοιχοῦσε πρός τίς ποσότητες πού ἦσαν ἐναποθηκευμένες κατά τόν χρόνο τῆς αὐξήσεως τῶν φόρων, γιά τίς ὁποῖες δέν ἦταν πλέον δυνατή, λόγω τῶν συμβάσεων οἱ ὁποῖες εἶχαν ἤδη συναφθεῖ, ἡ μετακύλιση τῆς αὐξήσεως στούς ἀγοραστές. Ἡ ἀπαλλαγή αὐτή τῶν 70 DM σκοπό εἶχε νά ἀντισταθμίσει τήν αὔξηση τῶν φόρων πού ἐπεβάλλοντο μετά τίς 18 Μαρτίου 1976. Ὅπως θλέπομε, τό ποσό αὐτό ἀντιστάθμιζε ἐν μέρει μόνο τήν αὔξηση τοῦ φόρου, πού ἀνήρχετο σέ 150 DM ἀνά ἑκατόλιτρο.

Ἡ δεύτερη ἀπαλλαγή, 80 DM ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης, ἐχορηγήθη μόνο γιά τίς ποσότητες ἐκεῖνες πού εὑρίσκοντο σέ ἰδιωτικές ἀποθῆκες οἰνοπνεύματος τήν 22α Φεβρουαρίου 1976 καί δέν ἀφοροῦσε τά οἰνοπνευματώδη πού εὑρίσκοντο στίς ἀποθῆκες τελωνείου. Ἐφηρμόσθη ὅμως στό σύνολο τῶν ἀποθεμάτων αὐτῶν καί περιέλαθε κατ' αὐτό τόν τρόπο καί τό μέρος ἐκεῖνο πού ὑπερέβαινε τήν παραγωγή ἀναφορᾶς. Ἡ ἀπαλλαγή αὐτή τῶν 80 DM ἐχορηγήθη κατ' ἀποκοπήν, καθ' ὅσον, σύμφωνα μέ τό παραπέμπον δικαστήριο, τά ὑπερβάλλοντα πού εἶχαν πράγματι εἰσπραχθεῖ ἐπί τῶν οἰνοπνευματωδῶν τά ὁποῖα ἐναποθηκεύθησαν μετά τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1975 καί μέχρι τίς 22 Φεβρουαρίου 1976 ἐκυμάνθησαν μεταξύ 16,05 καί 99,54 DM ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης. Ἡ συμπληρωματική αὐτή ἀπαλλαγή ἀνταπεκρίνετο, πάντα κατά τό παραπέμπον δικαστήριο, στήν ἀνάγκη ἐπιστροφῆς τῶν ὑπερβαλλόντων πού εἶχαν ἐξοφληθεῖ κατά τήν ἐναποθήκευση τῶν οἰνοπνευματωδῶν. Ἐπειδή κατά τήν ἔξοδο τῶν ἀποθεμάτων αὐτῶν ἀπό τίς ἀποθῆκες μετά τίς 18 Μαρτίου 1976 ἔπρεπε ἐπί πλέον νά ἐξοφληθεῖ ὁ φόρος οἰνοπνεύματος, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ μεταξύ εἶχε αὐξηθεῖ, ἡ ἐπιστροφή αὐτή ἐπεβάλλετο προκειμένου νά ἀποφευχθεῖ ἡ ἐπιβάρυνσή τους μέ ποσό μεγαλύτερο ἀπό τήν αὔξηση τοῦ φόρου.

Προκειμένου νά δοθεῖ μία συνολική ἄποψη τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν δύο αὐτῶν ἀπαλλαγῶν, κατήρτισα τόν ἀκόλουθο πίνακα:

	Ἰδιωτική ἀποθήκη οἰνοπνεύματος	Ἀποθήκη τελωνείου
Ποσότης ἀναφορᾶς	150	70
Ἀπαλλασσόμενο ἀπόθεμα πέραν τῆς ποσότητος ἀναφορᾶς	80	0

Παρά τίς διαφορές τους οἱ δύο ἀπαλλαγές ἐχορηγήθησαν κατά πανομοιότυπους τρόπους. Γιά πρακτικούς λόγους δέ, ἐπραγματοποιήθη συμψηφισμός μέ τούς φόρους πού ὠφείλοντο γιά τούς μῆνες μετά τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1976.

3. Ἡ ἐπιχείρηση Pabst & Richarz KG ἐκμεταλλεύεται ἕνα ἀποστακτήριο παραγωγῆς ἀποστάγματος οἴνου. Διαθέτει μία ἰδιωτική ἀποθήκη οἰνοπνεύματος — ἡ ὁποία δέν ἀποτελεῖ τό ἀντικείμενο τῆς κυρίας ὑποθέσεως — καθώς καί «μία λεγομένη δεξαμενή ἀποθηκεύσεως («ein sogenanntes Tanklager»), ἡ ὁποία εὑρίσκεται ὑπό τελωνειακό ἔλεγχο». Κατά τήν ἡμερομηνία ἀναφορᾶς ἡ δεξαμενή ἀποθηκεύσεως αὐτή περιεῖχε 13 278 ἑκατόλιτρα αἰθυλικῆς ἀλκοόλης πρώτου ἀποστάγματος. Τό ἀπόσταγμα αὐτό προήρχετο ἀπό Κράτη μέλη τῆς ΕΟΚ (Γαλλία καί Ἰταλία), καθώς καί ἀπό τήν Ἑλλάδα. Κατά τήν ἐναποθήκευση ἡ ἐπιχείρηση εἶχε καταβάλει γιά τό ἀπόσταγμα αὐτό τό ὑπερβάλλον τοῦ ἐξισωτικοῦ φόρου μονοπωλίου ὕψους, σύμφωνα μέ τήν διάταξη περί παραπομπῆς, 80 DM ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης. Ὁ φόρος αὐτός τῆς ἐπεστράφη.

Μέ τήν προσφυγή της ἡ ἐπιχείρηση ζητεῖ μία δεύτερη ἀπαλλαγή τοῦ ἰδίου ὕψους. Ἂς σημειωθεῖ ὅτι ἐν προκειμένω δέν τίθεται συνεπῶς ζήτημα γιά τήν ἀπαλλαγή τῶν 70 DM ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης πού ἀφοροῦσε τά οἰνοπνευματώση πού εὑρίσκοντο στίς ἰδιωτικές ἀποθῆκες οἰνοπνεύματος καί πού δέν ὑπερέβαιναν τήν ποσότητα ἀναφορᾶς.

Σύμφωνα μέ τήν ἐπιχείρηση, τά μέτρα ἀπαλλαγῶν γιά τά ἀποστάγματα πού ἦσαν ἀποθηκευμένα στίς ἰδιωτικές ἀποθῆκες οἰνοπνεύματος, ὕψους 150 DM γιά τήν

ποσότητα ἀναφορᾶς καί 80 DM γιά τίς ἐπί πλέον ποσότητες, ὁδήγησαν σέ διάκριση σέ βάρος τῶν εἰσαχθέντων οἰνοπνευματωδῶν ἐναντι τῶν οἰνοπνευματωδῶν τοῦ μονοπωλίου. Ἡ διάκριση αὐτή προεκλήθη κατά τόν ἀκόλουθο τρόπο:

— Ὡς πρός τά εἰσαχθέντα οἰνοπνευματώδη, γιά τά ὁποῖα τό ὑπερβάλλον τοῦ ἐξισωτικοῦ φόρου μονοπωλίου εἶχε ἐξοφληθεῖ κατά τήν ἐναποθήκευσή τους, ἡ ἀπαλλαγή ἁπλῶς ἀκύρωσε τόν φόρο αὐτό, ἄν καί ἡ αὔξηση τοῦ φόρου κατά 150 DM παρήγαγε πλήρως τά ἀποτελέσματά της, τουλάχιστον ὅσον ἀφορᾶ τά ἀποθέματα πού ὑπερέβαιναν τήν παραγωγή ἀναφορᾶς: οἱ ἐπιχειρήσεις κατέβαλαν γιά τά οἰνοπνευματώδη αὐτά 1 650 DM ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης.

— Ἀντιθέτως, ὡς πρός τά οἰνοπνευματώδη τοῦ μονοπωλίου ἡ ἀπαλλαγή τῶν 80 DM πέραν τῆς ποσότητος ἀναφορᾶς εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα, γιά τά ἀποθέματα πού ἀφοροῦσε, τήν μείωση τοῦ φόρου οἰνοπνεύματος, ὁ ὁποῖος κατ' αὐτό τόν τρόπο τελικῶς ἔφθασε τό ποσό τῶν 1 650 DM μεῖον 80 DM δηλαδή 1 570 DM ἀνά ἑκατόλιτρο. Τό χαμηλότερο αὐτό ποσό προκύπτει ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ ἀπαλλαγή αὐτή δέν ἠδύνατο νά θεωρηθεῖ ὡς ἐπιστροφή φόρου πού εἶχε εἰσπραχθεῖ κατά τόν χρόνο τῆς ἐναποθηκεύσεως, διότι, σύμφωνα μέ τούς ἰσχυρισμούς τῆς ἐπιχειρήσεως, δέν ὑφίσταται γιά τά οἰνοπνευματώδη τοῦ μονοπωλίου ἀντίστοιχο τοῦ ὑπερβάλλοντος τοῦ ἐξισωτικοῦ φόρου μονοπωλίου.

Κατά συνέπεια, ἡ ἐπιχείρηση θεωρεῖ ὅτι ἡ διάκριση αὐτή εἶναι ἀσυμβίβαστη πρός τά δικαιώματα πού οἱ ἰδιῶτες δύνανται νά ἐπικαλεσθοῦν βασιζόμενοι στό κοινοτικό δίκαιο.

Τό Finanzgericht τοῦ Ἀμβούργου κρίνει καί αὐτό ὅτι τό ἐπίδικο μέτρο ἀντιβαίνει στήν κοινοτική ἔννομη τάξη καί γιά νά ἐπιβεβαιώσει τήν ἄποψή του σᾶς ὑποβάλλει τρία ἐρωτήματα μέ τά ὁποῖα ζητεῖται κυρίως νά προσδιορισθεῖ βάσει ποιᾶς διατάξεως τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου πρέπει νά κριθεῖ τό ἐπίδικο μέτρο καί, σέ περίπτωση πού ἀποφανθεῖ, σύμφωνα μέ τήν ἑρμηνεία πού θά δώσετε στήν διάταξη αὐτή, ὅτι τό ἐπίδικο ἐθνικό μέτρο εἶναι ἀσυμβίβαστο μέ αὐτή, ἄν οἱ ἰδιῶτες δύνανται νά ἐπικαλεσθοῦν βάσει τῆς διατάξεως αὐτῆς δικαιώματα πού τό ἴδιο εἶναι ὑποχρεωμένο νά προστατεύσει.

II — Μέ τό πρῶτο ἐρώτημά του τό Finanzgericht σᾶς ἐρωτᾶ ἄν «ἕνα κρατικό μέτρο, τό ὁποῖο, σέ συνδυασμό μέ μία αὔξηση τῶν φόρων οἰνοπνεύματος καί μέ τήν χορήγηση ἐνισχύσεως σέ ὁρισμένους ἐγχωρίους οἰνοπνευματοποιούς γιά τά οἰνοπνευματώδη πού ἔχουν διαθέσιμα κατά τόν χρόνο λήψεως τοῦ ἐν λόγω μέτρου καί τά ὁποῖα δέν ἔχουν ἀκόμη ἐπιβαρυνθεῖ μέ φόρο, διατάσσει τήν χορήγηση ἀπαλλαγῆς στό πλαίσιο τοῦ συστήματος ἐπιβολῆς τοῦ φόρου» πρέπει νά θεωρηθεῖ ἀφ' ἑνός μέν ὡς φορολογικό μέτρο κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 95 τῆς συνθήκης καί τοῦ ἄρθρου 53 παράγραφος 1 τῆς συμφωνίας συνδέσεως μέ τήν Ἑλλάδα ἤ ὡς μέτρο πού σχετίζεται μέ τό ἄρθρο 37 τῆς συνθήκης περί τῶν ἐθνικῶν μονοπωλίων πού ἔχουν ἐμπορικό χαρακτῆρα ἤ ἀφ' ἑτέρου ὡς ἐνισχύσεως κατά τήν ἔννοια τῶν ἄρθρων 92 ἐπ. τῆς συνθήκης.

Τό ἐρώτημα αὐτό ἑπομένως ἀφορᾶ κατά κύριο λόγο τήν ἐπιλογή μεταξύ τῶν κοινοτικῶν διατάξεων τῶν σχετικῶν μέ τίς δημόσιες ἐνισχύσεις καί τῶν ἄρθρων 37 καί 95, τά ὁποῖα βασίζονται καί τά δύο, ὅπως προκύπτει ἀπό τήν ἀπόφασή σας τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1978, Hansen (ὑπόθεση 148/77, σκέψη 13, Rec. σ. 1807), «ἐπί τῆς ἰδίας ἀρχῆς, δηλαδή τῆς ἐξαλείψεως κάθε διακρίσεως στίς ἀνταλλαγές μεταξύ Κρατῶν μελῶν». Θά ἐξετάσω πάντως καί τό ζήτημα τῆς σχέσεως μεταξύ τῶν ἄρθρων 37 καί 95, δεδομένου ὅτι κανένα ἀπό τά μέρη δέν ἐτάχθη στήν παροῦσα διαδικασία ὑπέρ τῶν διατάξεων τῶν σχετικῶν μέ τίς ἐνισχύσεις, ἀλλά ὑπεστήριξαν ἀντιτιθέμενες ἀπόψεις ὡς πρός τήν ἐπιλογή μεταξύ τοῦ ἄρθρου 95 καί τοῦ ἄρθρου 37.

1. Σύμφωνα μέ τήν διάταξη περί παραπομπῆς, τό ζήτημα τίθεται σοβαρῶς, ἀπό ἀπόψεως γερμανικοῦ δικαίου, ἄν ἡ ἐπίδικη ἀπαλλαγή συνιστᾶ φορολογικό μέτρο ἤ μέτρο ἐνισχύσεως. Το Finanzgericht θεωρεῖ, ἐν ὄψει ἰδίως τοῦ σκοποῦ πού ἐπιδιώκεται ἀπό τήν ρύθμιση, ὅτι τό μέτρο αὐτό ἐμφανίζεται στό γερμανικό δίκαιο ὡς μέτρο φορολογικῆς ἰσότητος. Σύμφωνα ὅμως μέ μία προδικαστική ἀπόφαση τοῦ Bundesfinanzhof τῆς 1ης Ἀπριλίου 1980 (VII R 17/78), ἡ ρύθμιση αὐτή πρέπει μᾶλλον νά χαρακτηρισθεῖ ὡς μέτρο ἐπιδοτήσεως.

Τό παραπέμπον δικαστήριο ὅμως θεωρεῖ ἐπίσης ὅτι μόνο ὁ χαρακτηρισμός τοῦ μέτρου αὐτοῦ ἀπό ἀπόψεως κοινοτικοῦ δικαίου εἶναι ἀποφασιστικός προκειμένου νά δοθεῖ ἀπάντηση στά ὑποβληθέντα ἐρωτήματα. Δέν δυνάμεθα παρά νά δεχθοῦμε τήν ἄποψη αὐτή. Ὅπως ὀρθῶς παρετήρησε ἡ Ἐπιτροπή, ἀκόμη καί ἄν θεωρηθεῖ ὅτι ἡ ἐπίδικη ἀπαλλαγή συνιστᾶ ἐνίσχυση κατά τό ἐθνικό δίκαιο, ὁ χαρακτηρισμός αὐτός δέν ἔχει δεσμευτικό χαρακτῆρα γιά τό κοινοτικό δίκαιο. Ὅπως τόνισε καί τό ἴδιο τό Finanzgericht, ἡ ὁμοιόμορφη ἐφαρμογή τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου σέ ὅλα τά Κράτη μέλη προϋποθέτει τήν ἑρμηνεία κατ' αὐτόνομο τρόπο. Πράγματι, ἄν ἡ ἐκτίμηση ἀπό ἀπόψεως κοινοτικοῦ δικαίου ἑνός μέτρου πού θεσπίζεται ἀπό ἕνα Κράτος μέλος ἐξηρτᾶτο ἀπό τόν χαρακτηρισμό του κατά τό ἐθνικό δίκαιο τοῦ κράτους αὐτοῦ, τό μέτρο αὐτό θά ἠδύνατο νά θεωρηθεῖ παραδείγματος χάριν ὡς ἐνίσχυση στό κράτος αὐτό, ἐνῶ ἕνα ἴδιο μέτρο πού θά ἐλαμβάνετο σέ ἄλλο Κράτος μέλος ὡς ἐπιστροφή φόρου.

Ἡ ἴδια παρατήρηση ἰσχύει ἐν προκειμένω γιά τόν χαρακτηρισμό τῆς ἐπιδίκου ἀπαλλαγῆς ὡς ἐνισχύσεως ἀπό τό Bundesfinanzhof, ἀλλά καί γιά τό ἀπόσπασμα τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς οἰκονομικῶν τοῦ Bundestag, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ἡ ἐπίδικη ἀπαλλαγή πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς ἀντιστάθμιση τοῦ φόρου πού προηγουμένως ἐπεβάλλετο ὑπό τήν μορφή τοῦ ὑπερβάλλοντος τοῦ προσθέτου φόρου οἰνοπνεύματος ἤ τοῦ ὑπερβάλλοντος τοῦ ἐξισωτικοῦ φόρου μονοπωλίου.

2. Στό πεδίο τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου κανένα ἀπό τά μέρη δέν ὑπεστήριξε στήν παροῦσα διαδικασία ὅτι ἡ ἐπίδικη ἀπαλλαγή πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς μέτρο ἐνισχύσεως κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 92 τῆς συνθήκης.

Ἡ Oberfinanzdirektion (Ἀνωτέρα Διεύθυνση Οἰκονομικῶν) τοῦ Ἀννοβέρου εἶναι τῆς γνώμης ὅτι πρόκειται γιά μέτρο πού ἐντάσσεται στό πλαίσιο τῶν κανόνων πού ἀφοροῦν τό μονοπώλιο («monopolrechtliche Regelung») καί ἐπομένως ἐμπίπτει στό ἄρθρο 37 τῆς συνθήκης. Ἡ ἐπιχείρηση Pabst & Richarz καί ἡ Ἐπιτροπή κλίνουν ἀντιθέτως ὑπέρ τοῦ χαρακτηρισμοῦ του ὡς φορολογικῆς διατάξεως κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 95.

Τήν τελευταία ἄποψη αὐτή συμμερίζομαι καί ἐγώ.

Πράγματι, τό ἄρθρο 95 πρέπει νά ἑρμηνευθεῖ εὐρέως, ὅπως τονίζεται στήν προαναφερθεῖσα ἀπόφασή σας Hansen (Rec. σ. 1787), καί ἐπαναλαμβάνεται στήν ἀπόφασή σας Ἐπιτροπή κατά Γαλλίας, τῆς 27ης Φεβρουαρίου 1980 (ὑπόθεση 168/78, Rec. 1980, σ. 347), «ὥστε κατ' αὐτό τόν τρόπο νά καλύψει ὅλα τά φορολογικά μέτρα πού θά ἠδύναντο νά θίξουν τήν ἰσότητα τῆς μεταχειρίσεως μεταξύ ἐγχωρίων προϊόντων καί εἰσαγομένων προϊόντων» (ἀπόφαση στήν ὑπόθεση 168/78, σκέψη 5, Rec. σ. 359). Ἡ διάταξη αὐτή ἐπομένως πρέπει νά ἑρμηνευθεῖ κατά τρόπο ὥστε νά καθίσταται παράνομη ἀπό ἀπόψεως κοινοτικοῦ δικαίου ὁποιαδήποτε φορολογική πολιτική πού συνιστᾶ μέτρο προστατευτισμοῦ, ὑπό οἱαδήποτε μορφή καί ἄν παρουσιάζεται.

Ἐν προκειμένω εἶναι ἀπολύτως σαφές ὅτι ἡ ἐπίδικη ἀπαλλαγή ὁδηγεῖ σέ διάκριση πού ἀπαγορεύεται ἀπό τό ἄρθρο 95 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, καθώς καί ἀπό τό ἄρθρο 53 παράγραφος 1 τῆς συμφωνίας συνδέσεως μέ τήν Ἑλλάδα.

Ἡ τιμή βεβαίως πού κατεβάλλετο γιά τό οἰνόπνευμα τοῦ μονοπωλίου πρίν ἀπό τήν ἐναποθήκευσή του περιελάμβανε ἕνα στοιχεῖο πού ἀντιστοιχοῦσε μέ τό ὑπερβάλλον

τοῦ ἐξισωτικοῦ φόρου μονοπωλίου, τό ὁποῖο ἀπεκαλεῖτο «τελικό στοιχεῖο τῆς τιμῆς» («Preisspitze»), καί πού ἐπίσης ἀνήρχετο σέ 80 DM ἀνά ἑκατόλιτρο αἰθυλικῆς ἀλκοόλης κατά τόν χρόνο τῶν ἐπιδίκων περιστατικῶν καί γιά τό ὁποῖο θά ἠδύνατο νά τεθεῖ τό ζήτημα ἄν καί αὐτό δέν εἶχε φορολογικό χαρακτῆρα. Προσφάτως ὅμως ἀπαντήσατε στό Bundesfinanzhof , πού σᾶς εἶχε ὑποβάλει τό ἴδιο ἐρώτημα, ὅτι «κατά τήν σύγκριση τῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων κατά τό ἄρθρο 95 τῆς συνθήκης ΕΟΚ δύναται νά ληφθεῖ ὑπ' ὄψη μόνο τό ποσό τοῦ φόρου οἰνοπνεύματος πού περιέχεται στήν τιμή πωλήσεως τοῦ οἰνοπνεύματος τοῦ μονοπωλίου» — καί ὄχι ἐπομένως τό ποσό τοῦ τελικοῦ στοιχείου τῆς τιμῆς (2ο τμῆμα, 25 Νοεμβρίου 1981, Andresen, ὑπόθεση 4/81, σκέψη 18). Κατά συνέπεια, ὑπάρχει ὁπωσδήποτε διάκριση μεταξύ τῶν οἰνοπνευματωδῶν τοῦ μονοπωλίου καί τῶν εἰσαγομένων οἰνοπνευματωδῶν, ἀφοῦ δέν ἀμφισβητεῖται ἡ φύση τοῦ ὑπερβάλλοντος τοῦ ἐξισωτικοῦ φόρου μονοπωλίου πού ἐπιβάλλεται στά τελευταῖα αὐτά.

3. Ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές, ἐν ὄψει τῆς νομολογίας σας ἐπί τῆς σχέσεως τοῦ ἄρθρου 95 τῆς συνθήκης μέ τά ἄρθρα 92 ὡς 94, παρέλκει πλέον ἡ ἐξέταση τοῦ ζητήματος ἄν τό ἐν λόγω μέτρο δύναται νά χαρακτηρισθεῖ καί ὡς μέτρο ἐνισχύσεως.

Ὅπως ἀπεφάνθητε στήν ἀπόφασή σας Ἐπιτροπή κατά Ἰταλίας, τῆς 21ης Μαΐου 1980 (ὑπόθεση 73/79, Rec. σ. 1547, σκέψη 9), «τό μέτρο πού ἐφαρμόζεται μέσω μιᾶς φορολογήσεως πού συνεπάγεται διακρίσεις καί πού εἶναι δυνατόν νά θεωρηθεῖ συγχρόνως ὡς μέρος ἐνισχύσεως κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 92 ὑπόκειται σωρευτικῶς στίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 95 (. . .) καί στίς διατάξεις τίς σχετικές μέ τίς κρατικές ἐνισχύσεις». Στήν περίπτωση αὐτή πάντως, ἡ διαδικασία πού προβλέπεται στά ἄρθρα 92 καί 93 «δέν πρέπει ποτέ νά καταλήγει σέ ἀποτέλεσμα ἀντίθετο πρός τίς εἰδικές διατάξεις τῆς συνθήκης πού ἀφοροῦν (. . .) τούς ἐσωτερικούς φόρους» (σκέψη 11, Rec. σ. 1547).

Ἡ ὑπεροχή τοῦ ἄρθρου 95 ἔναντι τῶν ἄρθρων 92 καί 93 ἐπεβεβαιώθη καί μέ τήν ἀπόφασή σας Essevi καί Salengo, τῆς 27ης Μαΐου 1981 (συνεκδικασθεῖσες ὑποθέσεις 142/80 καί 143/80), στήν ὁποία ἀπεφάνθητε ὅτι «σύμφωνα μέ τό σύστημα τῆς συνθήκης, τά Κράτη μέλη δέν δύνανται νά θεσπίζουν ἤ νά ἐγκρίνουν ἐνισχύσεις ὑπό μορφή φορολογικῶν διακρίσεων σέ βάρος προϊόντων πού προέρχονται ἀπό ἄλλα Κράτη μέλη» (σκέψη 28). Ἐπομένως, ἄν ἕνα ἐθνικό μέτρο συνιστᾶ ἀποδεδειγμένως διάκριση κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 95 τῆς συνθήκης, αὐτός πού τό ἐθέσπισε δέν δύναται νά ἐπικαλεσθεῖ τό γεγονός ὅτι τό μέτρο αὐτό δύναται ἐπίσης νά θεωρηθεῖ ὡς ἐνίσχυση πού συμβιβάζεται ἐνδεχομένως μέ τήν κοινή ἀγορά δυνάμει τοῦ ἄρθρου 92 παράγραφος 2 ἤ 3.

4. Ὅσον ἀφορᾶ τά ἄρθρα 37 καί 95, τό πεδίο ἐφαρμογῆς τους ὁροθετήθη μεταξύ ἄλλων μέ τήν ἀπόφασή σας Peureux, τῆς 13ης Μαρτίου 1979, σύμφωνα μέ τήν ὁποία «οἱ κανόνες πού θεσπίζονται στό ἄρθρο 37 δέν ἀφοροῦν (. . .) παρά μόνο τίς δραστηριότητες πού εἶναι ἀρρήκτως συνδεμένες μέ τήν ἄσκηση τῆς εἰδικῆς λειτουργίας τοῦ ἐπιδίκου μονοπωλίου καί δέν ἔχουν ἐφαρμογή ἐπί τῶν ἐθνικῶν διατάξεων πού δέν ἀφοροῦν τήν εἰδική λειτουργία αὐτή» (ὑπόθεση 86/78, σκέψη 35, Rec. σ. 913).

Ἡ χορήγηση ἑνός κατ' ἀποκοπή ποσοῦ στόν κάτοχο οἰνοπνευματωδῶν ὅλων τῶν κατηγοριῶν (οἰνοπνεύματος τοῦ μονοπωλίου, ἐγχωρίου οἰνοπνεύματος πού ἀπηλλάσσετο ἀπό τήν ὑποχρέωση παραδόσεως στό μονοπώλιο, εἰσαγομένου οἰνοπνεύματος) ὡς ἐπιστροφή φόρων πού εἶχαν ἐπιβληθεῖ προηγουμένως ἐπί ὁρισμένων ἀπό αὐτά ὁπωσδήποτε δέν δύναται, κατά τήν γνώμη μου, νά συνιστᾶ «στοιχεῖο ἀπό τό ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτέλεση τῆς εἰδικῆς λειτουργίας τοῦ

μονοπωλίου», γιά νά παραθέσουμε ἀκριβῶς μία ἄλλη σκέψη τῆς ἰδίας ἀποφάσεως (σκέψη 36, Rec. σ. 914—915).

Συνεπῶς, ἕνα μέτρο ὅπως αὐτό πού περιέγραψε τό Finanzgericht δύναται νά κριθεῖ μέ γνώμονα μόνο τό ἄρθρο 95 τῆς συνθήκης, ὅσον ἀφορᾶ τά οἰνοπνευματώδη πού εἰσάγονται ἀπό τήν Κοινότητα, καί μέ γνώμονα τό ἄρθρο 53 παράγραφος 1 τῆς συμφωνίας συνδέσεως μεταξύ τῆς ΕΟΚ καί τῆς Ἑλλάδος, ὅσον ἀφορᾶ τά οἰνοπνευματώδη ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

III — Μέ τό δεύτερο ἐρώτημά του, τό Finanzgericht σᾶς ἐρωτᾶ κυρίως ἄν οἱ διατάξεις αὐτές ἔχουν ἄμεσο ἀποτέλεσμα, ἄποψη ὑπέρ τῆς ὁποίας κλίνει, ἀνεξαρτήτως τοῦ χαρακτηρισμοῦ καί τῆς νομιμότητος ἀκόμη τοῦ μέτρου τῆς ἐπιδίκου ἀπαλλαγῆς ἔναντι τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου. Σᾶς θέτει δέ τό ἴδιο ἐρώτημα ὅσον ἀφορᾶ τό ἄρθρο 37 τῆς συνθήκης.

1. Κατ' ἀρχάς, λόγω τῆς αὐτονομίας τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, τό ἄμεσο ἀποτέλεσμα μιᾶς διατάξεως πού ἀνήκει στήν κοινοτική ἔννομη τάξη δέν ἐπιτρέπεται γενικῶς νά ἐξαρτᾶται ἀπό προϋποθέσεις πού ἀνάγονται στό ἐθνικό δίκαιο.

Σύμφωνα μέ τήν παγία νομολογία σας, τό ἄρθρο 95 τῆς συνθήκης ἀπονέμει στούς πολίτες τῆς Κοινότητος δικαιώματα τά ὁποῖα τά ἐθνικά δικαστήρια ὑποχρεοῦνται νά προστατεύουν (16 Ἰουνίου 1966, Lütticke, ὑπόθεση 57/65, Rec, σ. 301, 303 — 22 Μαρτίου 1977, Iannelli, σκέψη 22, Rec. σ. 578, 579), καί τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τό ἄρθρο 37 παράγραφος 1 ἀπό τό τέλος τῆς μεταβατικῆς περιόδου (17 Φεβρουαρίου 1976), Rewe, ὑπόθεση 45/75, ἡ ὁποία ἀνεφέρθη ἀνωτέρω, σκέψεις 22 ὡς 24, Rec. σ. 197, 198).

2. Ἑπομένως, λεπτομερέστερη ἐξέταση ἀξίζει μόνο τό ζήτημα τοῦ ἀμέσου ἀποτελέσματος τοῦ ἄρθρου 53 παράγραφος 1 τῆς συμφωνίας συνδέσεως μεταξύ τῆς ΕΟΚ καί τῆς Ἑλλάδος.

Θά ὑπενθυμίσω κατ' ἀρχάς ὅτι ἔχετε ἤδη κρίνει ὅτι οἱ διατάξεις τῆς συμφωνίας αὐτῆς «ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστο τμῆμα ... τῆς κοινοτικῆς ἐννόμου τάξεως» καί ἐκηρύχθητε μάλιστα ἁρμόδιοι νά ἀποφανθεῖτε «προδικαστικῶς» ἐπί τῆς ἑρμηνείας τους (30 Ἀπριλίου 1974, Haegeman, ὑπόθεση 191/73, σκέψεις 5 καί 6, Rec. σ. 459, 460).

Τό ζήτημα ἄν ἔχει ἄμεσο ἀποτέλεσμα μία διάταξη πού περιέχεται σέ διεθνή συμφωνία πού συνάπτεται ἀπό τήν Κοινότητα ἐξαρτᾶται κατά τήν γνώμη μου ἀπό δύο προϋποθέσεις. Ἡ πρώτη προϋπόθεση εἶναι ὅτι ἡ ἐν λόγω διάταξη πρέπει νά περιέχει μία σαφή, ρητή καί ἄνευ ὅρων ὑποχρέωση, «ἡ ἐκτέλεση καί τά ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας δέν ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ἔκδοση ἄλλης πράξεως εἴτε τῶν ὀργάνων τῆς Κοινότητος εἴτε τῶν Κρατῶν μελῶν» (16 Ἰουνίου 1966, Lütticke, ἡ ὁποία ἀνεφέρθη ἀνωτέρω, Rec. σ. 302).

Ἡ δεύτερη προϋπόθεση ἀντλεῖται ἀπό τήν ratio τῆς ἀναγνωρίσεως ἀμέσου ἀποτελέσματος σέ διατάξεις τοῦ εἴδους αὐτοῦ. Ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο κατέστη δυνατή ἡ ἀπονομή στούς πολίτες τῆς Κοινότητος, βάσει διατάξεων πού χαρακτηρίζονται ὡς διατάξεις τοῦ ἐσωτερικοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, δικαιωμάτων τῶν ὁποίων τήν προστασία οἱ πολῖτες αὐτοί δύνανται νά ζητήσουν δικαστικῶς εἶναι ὅτι «ἡ Κοινότης ἀποτελεῖ μία νέα ἔννομη τάξη διεθνοῦς δικαίου, ὑπέρ τῆς ὁποίας τά κράτη ἔχουν περιορίσει — σέ λίγους ἔστω τομεῖς — τά κυριαρχικά τους

δικαιώματα καί τῆς ὁποίας ὑποκείμενα δέν εἶναι μόνο τά Κράτη μέλη, ἀλλά καί οἱ ὑπήκοοί τους» (5 Φεβρουαρίου 1963, van Gend & Loos, ὑπόθεση 26/62, Rec. σ. 23). Ἀνάλογο ἀποτέλεσμα δύναται ὑπό ὁρισμένες προϋποθέσεις νά ἀναγνωρισθεῖ καί στήν ἔννομη τάξη πού δημιουργεῖται ἀπό τίς διεθνεῖς συμφωνίες πού συνάπτει ἡ Κοινότης.

3. Κατά τήν γνώμη μου οἱ δύο προϋποθέσεις αὐτές πληροῦνται ἐν προκειμένω.

Ὅπως δύνασθε νά διαπιστώσετε, ἡ διατύπωση τοῦ ἄρθρου 53 παράγραφος 1 πρῶτο ἐδάφιο τῆς συμφωνίας μέ τήν Ἑλλάδα εἶναι οὐσιαστικῶς ἡ ἴδια μέ τήν διατύπωση τοῦ ἄρθρου 95 παράγραφος 1 τῆς συνθήκης:

«Οὐδέν Συμβαλλόμενον Μέρος πλήττει ἀμέσως ἤ ἐμμέσως τά προϊόντα τοῦ ἑτέρου Συμβαλλομένου Μέρους δι' ἐσωτερικῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων οἱασδήποτε φύσεως, ἀνωτέρων τῶν πληττουσῶν ἀμέσως ἤ ἐμμέσως τά ὅμοια ἐθνικά προϊόντα.»

Κατά συνέπεια, οἱ λόγοι γιά τούς ὁποίους τό Δικαστήριο ἐδέχθη τό ἄμεσο ἀποτέλεσμα τοῦ ἄρθρου 95 παράγραφος 1 τῆς συνθήκης ἰσχύουν, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, καί γιά τό ἄρθρο 53 παράγραφος 1 πρῶτο ἐδάφιο τῆς συμφωνίας πού ὑπεγράφη στήν Ἀθήνα μέ τήν Ἑλλάδα. Τό ἄρθρο 53 παράγραφος 1 πρῶτο ἐδάφιο τῆς συμφωνίας τῆς Ἀθήνας, ὅπως ἀκριβῶς καί ἡ ἀδελφή διάταξη τῆς συνθήκης, ἐπέβαλλε σ' αὐτούς πρός τούς ὁποίους ἀπηυθύνετο μία σαφής καί ἀπόλυτη ὑποχρέωση γιά τήν ὁποία δέν τίθεται καμμία προϋπόθεση καί ἡ ἐκτέλεση καί τά ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας δέν ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ἔκδοση καμμιᾶς πράξεως. Ἡ ὑποχρέωση αὐτή ἦταν «ἐπομένως πλήρης, τέλεια ἀπό νομικῆς ἀπόψεως καί κατά συνέπεια ἱκανή νά παραγάγει ἄμεσα ἀποτελέσματα στίς ἔννομες σχέσεις μεταξύ» τῶν Συμβαλλομένων Μερῶν «καί τῶν ὑπηκόων τους» (προαναφερθεῖσα ἀπόφαση Lütticke, Rec. 1966, σ. 302).

4. Ἡ συμφωνία τῶν Ἀθηνῶν ἱκανοποιοῦσε ὁμοίως κατά τό πνεῦμα καί τήν οἰκονομία της καί τήν δεύτερη προϋπόθεση.

Κατά πρῶτο, οἱ σκοποί της δείχνουν σαφῶς, ὅπως προκύπτουν ἀπό τό προοίμιό της, ὅτι ἀποτελοῦσε κάτι πολύ περισσότερο ἀπό τίς κλασσικές συμφωνίες ἐλευθέρων ἀνταλλαγῶν μέ τίς ἄλλες τρίτες χῶρες. Πράγματι, τά Συμβαλλόμενα Μέρη διεκήρυσσαν ὅτι ἦσαν ἀποφασισμένα «νά δημιουργήσουν ὁλονέν στενωτέρους δεσμούς μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τῶν συνηνωμένων ἐντός τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος λαῶν», μέ τήν προοπτική τῆς μεταγενεστέρας προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινότητα.

Οἱ σκοποί αὐτοί ἀντικατοπτρίζονται στήν διάρθρωση καί στό περιεχόμενο τῆς συμφωνίας, πού ἀκολουθοῦν τό πρότυπο τῆς συνθήκης ΕΟΚ. Ἡ συμφωνία συνδέσεως μέ τήν Ἑλλάδα προέβλεπε — ἐκτός ἀπό τήν τελωνειακή ἕνωση, τήν ἀποδοχή ἀπό τήν Ἑλλάδα τοῦ κοινοῦ δασμολογίου, τήν ἐξάλειψη τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν στίς ἀνταλλαγές — τήν ἐναρμόνιση τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς, τήν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν ἐργαζομένων καί τήν χαλάρωση τῶν διατάξεων σχετικά μέ τήν ἐγκατάσταση ἤ τήν παροχή ὑπηρεσιῶν, τῶν διατάξεων σχετικά μέ τόν ἀνταγωνισμό, μέ τήν φορολογία καί μέ τήν προσέγγιση τῶν νομοθεσιῶν, τόν συντονισμό τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Ὅσον ἀφορᾶ τά θεσμικά ὄργανα, ἡ συμφωνία καθιέρωνε ἕνα συμβούλιο συνδέσεως, τό ὁποῖο εἶχε τήν ἐξουσία νά λαμβάνει ἀποφάσεις ὑποχρεωτικοῦ χαρακτῆρος γιά τήν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν της καί στίς περιπτώσεις πού ἡ ἴδια προέβλεπε (ἄρθρο 65). Ἡ ἐπίλυση τῶν διαφορῶν ἐρρυθμίζετο ὄχι μόνο διά τῆς ὑποβολῆς τοῦ θέματος ἐνώπιον τοῦ συμβουλίου τῆς συνδέσεως, ἀλλά καί διά τῆς δικαστικῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία περιελάμβανε τήν δυνατότητα προ-

σφυγῆς στό Δικαστήριο (ἄρθρο 67). Ἡ συμφωνία δέν περιεῖχε διατάξεις σχετικά μέ τήν καταγγελία της.

Ἀπό τήν ἴδια τήν διατύπωσή της, τέλος, προκύπτει ὅτι τό ἄρθρο 53 παράγραφος 1 πρῶτο ἐδάφιο ἐπέβαλλε στά Κράτη μέλη τῆς Κοινότητος, στήν Κοινότητα καί στήν Ἑλλάδα ἀμοιβαῖες ὑποχρέωσεις.

Ἀπό τό σύνολο τῶν σκέψεων αὐτῶν συνάγεται κατά τήν γνώμη μου ὅτι ἡ σύνδεση μεταξύ τῆς Κοινότητος καί τῆς Ἑλλάδος ἦταν ἀρκετά στενή, ὥστε πρέπει νά τῆς ἀναγνωρισθεῖ ἡ ἰδιότης τῆς ἐννόμου τάξεως, ὑποκείμενα τῆς ὁποίας δέν ἦταν μόνο τά Συμβαλλόμενα Μέρη, ἀλλά καί οἱ ὑπήκοοί τους.

IV — Ἐν ὄψει τῆς ἀπαντήσεώς μου, στό πρῶτο ἐρώτημα, δέν θά ἐξετάσω παρά μόνον ἐπικουρικῶς τό ζήτημα ἄν τό κοινοτικό δίκαιο ἀπονέμει στόν εἰσαγωγέα, δυνάμει τῆς γενικῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος, τό δικαίωμα νά ζητήσει τήν χορήγηση ἐπιδοτήσεων γιά τά οἰνοπνευματώδη πού εἰσάγει ἀπό ἄλλα Κράτη μέλη κατά τό ἴδιο μέτρο πού χορηγοῦνται γιά τά οἰνοπνευματώδη πού παράγονται ἤ διατίθενται στήν ἐθνική ἀγορά.

Στό ἐρώτημα αὐτό νομίζω ὅτι δέν δύναται νά δοθεῖ παρά ἀρνητική μόνο ἀπάντηση.

Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφασή σας τῆς 22ας Μαρτίου 1977, Steinike & Weinlig κατά Γερμανίας (ὑπόθεση 78/76, Rec. σ. 595), ἡ δυνατότης νά «ἀμφισβητηθεῖ ἐνώπιον τῶν ἐθνικῶν δικαστηρίων τό ἄν μία ἐνίσχυση συμβιβάζεται μέ τό κοινοτικό δίκαιο» καί νά «ζητηθεῖ ἀπό τά δικαστήρια αὐτά νά ἀποφανθοῦν κυρίως ἤ παρεμπιπτόντως ἐπί τοῦ ἐνδεχομένως ἀσυμβιβάστου» (σκέψη 10, παράγραφος 1, Rec. σ. 610) δέν ἀπονέμεται στούς ἰδιῶτες παρά μόνο ἐφ' ὅσον «οἱ διατάξεις πού ἀναφέρονται στό ἄρθρο 92 ἔχουν συγκεκριμενοποιηθεῖ μέ τίς γενικῆς ἰσχύος πράξεις πού προβλέπονται ἀπό τό ἄρθρο 94 ἤ μέ τίς ἀποφάσεις στίς εἰδικές περιπτώσεις πού ἀναφέρει τό ἄρθρο 93 παράγραφος 2» (σκέψη 10, παράγραφος 2, Rec. σ. 610).

Ἐκτός ἀπό τήν περίπτωση αὐτή, ἀπό τήν ἀρμοδιότητα πού τά ἄρθρα 93 καί 94 ἀπονέμουν στήν Ἐπιτροπή καί στό Συμβούλιο ὡς πρός τόν ἔλεγχο τοῦ ζητήματος ἄν οἱ ἐθνικές ἐνισχύσεις συμβιβάζονται μέ τήν συνθήκη (ἀπόφαση Steinike & Weinlig, σκέψεις 6 ὡς 9, Rec. σ. 609, 610) συνάγεται ὅτι οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἰδιῶτες δέν ἔχουν δικαίωμα νά ζητήσουν ἀπό τά ἐθνικά δικαστήρια νά τούς ἐπιδικασθεῖ ἐνίσχυση πού χορηγεῖται στούς ἀνταγωνιστές τους.

Ἐν συμπεράσματι, προτείνω νά δοθεῖ ἡ ἑξῆς ἀπάντηση στά ἐρωτήματα τοῦ Finanzgericht:

1. Τό ἄρθρο 95 παράγραφος 1 τῆς συνθήκης ΕΟΚ καί τό ἄρθρο 53 παράγραφος 1 πρῶτο ἐδάφιο τῆς συμφωνίας συνδέσεως μεταξύ τῆς ΕΟΚ καί τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ὑπεγράφη στήν Ἀθήνα στίς 9 Ἰουλίου 1961, ἔχουν τήν ἔννοια ὅτι μέ γνώμονα τίς διατάξεις αὐτές πρέπει νά κριθεῖ τό κρατικό μέτρο τό ὁποῖο διατάσσει τήν χορήγηση ἀπαλλαγῆς στό πλαίσιο τοῦ συστήματος ἐπιβολῆς τοῦ φόρου, ἐφ' ὅσον τό μέτρο αὐτό λαμβάνεται σέ συνδυασμό μέ μία αὔξηση τῶν φόρων ἐπί τοῦ οἰνοπνεύματος καί μέ τήν χορήγηση ἐνισχύσεως σέ ὁρισμένους ἐγχωρίους οἰνοπνευματοποιούς γιά τά οἰνοπνευματώδη πού ἔχουν διαθέσιμα κατά τόν χρόνο λήψεως τοῦ ἐν λόγω μέτρου καί τά ὁποῖα δέν ἔχουν ἀκόμη ἐπιβαρυνθεῖ μέ φόρο.

2. Οἱ διατάξεις αὐτές ἔχουν τήν ἔννοια ὅτι ἀπονέμουν στούς εἰσαγωγεῖς τό δικαίωμα νά ζητήσουν τήν ἀπαλλαγή τῶν οἰνοπνευματωδῶν πού εἰσάγονται ἀπό ἄλλα Κράτη μέλη ἀπό φόρους καταναλώσεως κατά τό μέτρο πού ἀπαλλάσσονται βάσει γενικῶν ὁδηγιῶν τά ἐγχώρια οἰνοπνευματώδη.

3. Οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 92 τῆς συνθήκης ΕΟΚ δέν ἀπονέμουν κανένα δικαίωμα στούς εἰσαγωγεῖς νά ζητήσουν, γιά τά ἐμπορεύματα πού εἰσάγουν ἀπό ἄλλα Κράτη μέλη, τήν χορήγηση ἐπιδοτήσεων ἀναλόγων πρός τίς ἐπιδοτήσεις πού χορηγοῦνται γιά ὁρισμένα ἀνταγωνιστικά ἐθνικά προϊόντα.